

3. Посохов І. М. Аналіз рівня життя населення та особливості державного регулювання цін на соціально значимі товари в Україні / І. М. Посохов. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2006. – С. 64–71. – (N 743 : Економічна серія).
4. Стариченко Є. М. Оцінка впливу зміни ціни та рівня доходів на споживання основних груп продуктів харчування [Електронний ресурс] / Є. М. Стариченко. – Режим доступу : <http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nvnaueamb/2011_168_2/11sem.pdf>.
5. Холонюк О. Л. Пріоритети регіональної політики щодо зниження цінової диференціації в Україні / О. Л. Холонюк // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону : наук. зб. / за ред. І. Г. Ткачук. – Івано-Франківськ, 2012. – Вип. 8, т. 1. – С. 301–308.
6. Хомин І. П. Ціновий механізм регулювання розвитку аграрного ринку України (теорія і практика) [Електронний ресурс] / І. П. Хомин, З. І. Кривий. – Режим доступу : <<http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/prpdaa/6.1/302.pdf>>.
7. Шевченко О. О. Оцінка національного рівня продовольчого споживання / О. О. Шевченко // Університетські наукові записки: Часопис Хмельницького університету управління та права. – 2008. –№ 3 (II) (Спецвипуск). – С. 191–194.
8. Юрченко А. Ю. Ціноутворення на ринку овочевої продукції та особливості його державного регулювання [Електронний ресурс] / А. Ю. Юрченко. – Режим доступу : <http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/biznes/2010_1/2010/01/100112.pdf>.
9. Яців І. Б. Еластичність попиту на продовольчі товари як елемент конкурентного середовища [Електронний ресурс] / І. Б. Яців. – Режим доступу : <http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/VChnu/ekon/2010_2_1/061-064.pdf>.

Отримано 01.08.2013. ХДУХТ, Харків.

© О.В. Жегус, Т.М. Парцирна, 2013.

УДК 64.018:911.3

Л.А. Бовш, канд. екон. наук (*КНУКіМ, Київ*)

ПІДСУМКИ «ЄВРО-2012» У ПРОЦЕСІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Розглянуто основні аспекти впливу результатів підготовки Чемпіонату Європи з футболу в Україні на економіку загалом та розвиток готельно-туристичної справи. Доведено, що спортивні події є важливим чинником глобалізації економіки країни через комунікації туризму.

Рассмотрены основные аспекты влияния результатов подготовки

Чемпионата Европы по футболу в Украине на экономику в целом и развитие гостинично-туристического дела. Обосновано, что спортивные события являются важным фактором глобализации экономики страны через коммуникации туризма.

The basic aspects of influence of results of preparation of championship of Europe are considered on football in Ukraine on an economy on the whole and development of hotel-tourist business. It is well-proven that sporting events are the determinative of globalization of economy of country through communications of tourism.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний світ існує в площині складних соціальних, економіко-екологічних та політичних проблем, одна з яких – проблема взаєморозуміння регіонів планети та окремих країн, досягнення ними співпраці в узгодженні найважливіших соціальних цінностей. Вони, у свою чергу, впливають на визначальний результуючий напрям розгортання глобальних процесів на планеті – політичних, екологічних та соціально-економічних проблем, що створюють загрозу існуванню людства й потребують спільних зусиль для узгодження.

Одним із шляхів досягнення позитивної мети в цьому напрямі є свідоме й методичне використання туристських комунікацій, що мають історично сформовану практику взаємодії культур як індивідів, так і цілих культурних регіонів. Так, важливе значення для розвитку туризму має інформація, що впливає на суспільну свідомість і вибір певних туристських маршрутів через засоби масової інформації, культурні знакові події, міжнародні та національні спортивні змагання тощо. В Україні останнім часом відбулися певні масштабні події, такі як, наприклад, Євробачення у 2004 р. Проте найбільший вплив на імідж країни та її економічний стан мало проведення чемпіонату Європи з футболу у 2012 р. Оскільки в Україні очікується проведення чемпіонату світу з художньої гімнастики у 2013 р. та чемпіонату з баскетболу у 2015 р., дослідження соціальних та економічних наслідків таких подій є актуальним на сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню ефекту від глобальних подій присвячено чимало праць зарубіжних і вітчизняних науковців, зокрема таких, як І. Бромот [1], А. Гаценко та ін. [2]. Проте питанню економічної ефективності «Євро-2012» в Україні приділено мало уваги, хоча це значний досвід у розвитку інфраструктури країни та готельно-туристичної бази в цілому.

Мета та завдання статті – вивчення соціально-економічних результатів проведення «Євро-2012» для економіки України та перспективи використання напрацьованої інфраструктури для розвитку туризму в країні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Справді глибокі та

значущі комунікаційні надбання, імідж певного регіону формуються тоді, коли індивіди як туристи занурюються в природно-географічне й культурне середовище. В індивідуальній чи суспільній свідомості фундаментальні параметри взаємодії маніфестуються у вигляді ціннісно-нормативної та інформаційної системи суспільства, стимулювання позитивізму якої сприяє різноманітним формам міжнародної співпраці, зокрема у сфері туризму. Це дає можливість поліпшувати інфраструктуру країни та її окремих туристичних локацій, залучати інвестиції для цих цілей і створювати конкурентоспроможні туристичні центри.

Про користь спорту для економіки в цілому й туризму зокрема відомо давно. Великі спортивні чемпіонати можуть підвищити обсяги зовнішньої торгівлі на 30% (так званий олімпійський ефект, про який писали економісти Марк Шпігель із ФРС Сан-Франциско й Енді Роуз із Каліфорнійського університету в Берклі). Особливо корисні вони для економік, що розвиваються: якщо більш розвинені країни проводять такі заходи на вже готових майданчиках, то ті, що розвиваються, будують усе заново. Так, можна зазначити, що в Україні до проведення «Євро-2012» було модернізовано інфраструктуру: аеропорти, дороги, (стадіони, транспорт, потяги, автобуси) тощо. Країна показала культурні багатства, красу міст, рекреаційні можливості, продемонструвавши при цьому гостинність місцевих жителів [3]. При цьому Україна повторила досвід сполучених Штатів Америки за часів президенства Ф. Рузвельта, який рятував країну від Великої депресії масовим будівництвом доріг. Так, Україна, перебуваючи в стані депресії (темпи зростання ВВП у 2010 р. та 2011 р. склали близько 5%), повинна була для поживлення економіки збільшити державні витрати, чим і виступили витрати на чемпіонат із футболу [2]. Отже, завдяки підготовчим роботам в I й II кварталі економіка України зросла на 2,2 і на 3% відповідно. На тлі падіння ВВП у другому півріччі загальні підсумки за рік становили приріст у 0,2%. Для порівняння: ВВП Єврозони у 2012 р. зменшився, а не збільшився, на 0,6%. Безробіття ж скоротилося з 8,6% серед економічно активного населення у 2011 р. (за методологією Міжнародної організації праці) до 8,1% у 2012 р. І це на тлі 10,4% безробіття в Єврозоні [4].

Слід зазначити, що вітчизняна економіка відносно невелика й піддається зовнішнім шокам. Проблеми в Єврозоні або Росії (основні торгові партнери) відразу позначаються на економіці України. У цьому плані чемпіонат «Євро-2012» став якнайкращим щепленням від європейської кризи.

Проте оцінені економічні підсумки проведеної в Україні події

показали також і негативні результати як для державного бюджету, так і для гравців туристичного і готельного ринку. Загальні витрати склали 126,26 млрд грн, у тому числі операційні – 418 млн грн. Тобто інші витрати – це інвестиційна складова в розвиток інфраструктури, спорту та туризму в Україні. У той же час, виручка УЕФА від чемпіонату склала 1,383 млрд грн. Українська сторона отримала відповідно: 300 млн грн у міський бюджет Донецька, 160 млн грн – Львова і 84 млн грн – Києва. Тобто отримано значні збитки.

Як відомо з досвіду Австрії і Швейцарії, що приймали чемпіонат у 2008 р., замість 2,4 млн уболівальників країни відвідало лише 1 млн осіб. Туристичний потік зріс при цьому лише на 30%. Щодо витрат і доходів, результати також негативні [5] (табл. 1).

Таблиця 1 – Результати проведення Чемпіонату Європи з футболу у 2004–2012 рр.

Показник	«Євро-2004», Португалія	«Євро-2008», Австрія–Швейцарія	«Євро-2012», Україна
Доходи UEFA	853 млн євро	1351 млн євро	1383 млн євро
Витрати	4 млрд євро: 50% витрат – футбольні клуби, 40% – місцева влада, по 5% – ЄС і держбюджет	1 млрд євро – Австрія та Швейцарія	4 млрд доларів США
Дохід держави	400 млн євро	450 млн євро	500 млн євро
Кількість туристів	600 тис осіб	1 млн осіб	1,8 млн осіб За місяць – 8300 тис. осіб

Як бачимо з табл. 1, найменше витратили на проведення чемпіонату Австрія і Швейцарія. Португалія демонструє невиправдано завищені витрати, які ця країна так і не повернула до сьогодні.

Україна за видатками зрівнялася з Португалією, що викликало багато неоднозначних і негативних прогнозів щодо економіки України. Однак тривожність ситуації не в тому, скільки витрачено, а в тому, з яких джерел виділено фінансування. Так, Польщі для підготовки до турніру вдалося отримати кошти Європейського союзу, близько 40% витрат було профінансовано за рахунок приватних інвестицій. У свою чергу, в Україні основне навантаження припало на держбюджет: 80% загальної суми [6]. Усі ці витрати лягли фінансовим тягарем на

економіку країни й негативно впливають на погашення зовнішнього боргу країни, оскільки відволікають частину коштів. Вклад приватних інвестицій виявився скромним, хоча очікувався на рівні 70%: за 2012 р. понад 5,1 млрд доларів США іноземних інвестицій (у 2011 р. – 4,65 млрд доларів США, 2010 р. – 4,68 млрд доларів США) [3]. Причина очевидна: поганий інвестиційний клімат в Україні, визначальними чинником якого є відсутність гарантій прав власності, державний тиск на бізнес, нерозвиненість державно-приватного партнерства.

На тлі неоднозначної макроекономічної ситуації варто зосередитися на результатах безпосередніх учасників «Євро-2012» – представників готельного й туристичного бізнесу.

Так, у Португалії, яка хоч і зазнала економічних збитків від проведення «Євро-2004», істотно зросли доходи від туризму. Щорічно туристичний сектор португальської економіки збирає близько 6 млрд євро. У свою чергу під час проведення чемпіонату Україна отримала дохід від надання туристичних послуг у розмірі 6,99 млрд грн. Крім того, за час підготовки «Євро» в Україні було відкрито 70 готелів. Однак, за словами експертів, надприбутку українські готелі не отримали – ціна була завищена в 2...2,5 разу в міжматчеві дні та в 3...3,5 разу в дні проведення ігор [7].

Так, дані табл. 2 показують значний приріст кількості готелів. Найбільший спостерігається у Львові, що сьогодні стає потужним туристичним центром.

Таблиця 2 – Кількість готелів у приймаючих містах «Євро-2012»

Місто	2010 рік	2012 рік	Приріст, %
Київ	112	241	115,17
Донецьк	53	136	156,6
Львів	84	150	275
Харків	24	57	137,5
Усього	273	584	113,91

Щодо Києва, який і до того часу мав достатню матеріально-технічну базу, найбільшу популярність мали такі готелі [7] (табл. 3).

Таблиця 3 – Популярні готелі Києва під час матчів «Євро-2012»

Назва готелю	Питома вага в загальній кількості, %
Фейрмонт Гранд Готель Київ (п'ять зірок)	4,72
Ibis Hotel (три зірки)	4,04
Прем'єр Палац (п'ять зірок)	2,95
Мир (три зірки)	2,36
Русь (три зірки)	2,36
Опера (п'ять зірок)	2,17
Дніпро (чотири зірки)	2,07
ІнтерКонтиненталь Київ (п'ять зірок)	2,07
Либідь (три зірки)	2,07
Хайят Рідженсі Київ (категорія п'ять зірок)	2,07

Як видно з табл. 3, найбільш популярними були готелі, що входять до складу відомих готельних ланцюгів, тобто гості обирали визначений стандартами готельних брендів рівень комфорту. Зацікавленість туристи виявляли також до звичайних українських готелів стандартного рівня категорійності (тризіркових готелів) – «Мир», «Русь» та «Либідь», що пропонували послуги середнього цінового сегменту. Так, за даними бізнес-довідки «123», у період «Євро-2012» кількість готельних запитів збільшилася на 18%. Усього оператори служби під час чемпіонату прийняли 4721 звернення, 28% з них стосувалися готелів Києва. Відповідно в Києві було обслуговано 2,8 млн осіб, що на 40% більше, ніж попередній період, з них 1,5 млн осіб зупинялися в готелях [8].

Проте, як зазначають фахівці, після чемпіонату в готельному бізнесі очікуваного збільшення туристичної хвилі 15...20% до України на не відбулося [9]. Основною проблемою як до, так і після проведення чемпіонату, став низький рівень інформаційного забезпечення: туристи часто не знали про існування можливості розміститися в більш доступних місцях і тому потік був не досить потужним. Крім того, більшість уболівальників надали перевагу спостерігати хід матчів удома.

Незважаючи на негативні фінансові результати, Україна отримала вдосконалену матеріально-технічну базу, яку успішно

використала на проведення чемпіонату світу з художньої гімнастики у 2013 р. та готує до використання під час чемпіонату з баскетболу «Євро-2015». Матчі будуть проведені в шести містах: Харкові, Львові, Києві, Одесі, Донецьку та Дніпропетровську. Тобто в базових містах «Євро-2012» та перспективних для розвитку туризму – Одесі та Дніпропетровську [10].

Висновки. Слід зазначити, що в Україні на тлі постійно функціонуючої кризи в усіх сферах політичної та економічної діяльності проведення заходів європейського чи світового масштабу стає чи не справою першорядного державного значення. Це пов'язано зі спробою уряду послабити соціальний тиск і звернути увагу населення на вирішення інших проблем, актуалізуючи їх шляхом інформаційного буму. Проте не слід забувати про першочергові проблеми – розвиток спорту й туризму, основою вирішення яких є підготовка як спортсменів, так і фахівців галузі. В усьому світі акцент робиться на підтримку та розвиток дитячого та молодіжного спорту: інвесторами стають держава та приватні особи. Це стає стимулом для молоді, що отримує певні пільги в навчанні, гранти, а також бачить забезпечене майбутнє. Приватні фірми отримують пільги в оподаткуванні. У нашій же країні вибір на стороні гривні – не всі батьки мають можливість матеріально підтримати своїх дітей. Крім того, більшість районів та регіонів не мають належної спортивної інфраструктури. Тому спортивний потенціал в Україні занепадає. До того ж розвиток спортивної інфраструктури сприяв би формуванню такого напрямку, як спортивний туризм. Вирішити зазначені проблеми могли б державні та приватні інвестиції, а також запровадження досвіду інших країн, що потребує подальшого дослідження в цьому напрямі.

Крім того, поки що ні фінансово, ні законодавчо туристичні й готельні підприємства не підтримуються. Новий проект Закону України «Про туризм» ускладнює роботу туристичних підприємств, а самостійне присвоєння категорії готелями створює шляхи до махінацій з боку клієнтів та судових тяганин, а значить, збитковості галузі. В світлі таких суттєвих проблем варто шукати шляхів довгострокового партнерства між державою та бізнесом, на що варто спрямувати дослідження можливих «точок дотику», тобто спільних інтересів.

Список літератури

1. Бромот І. Розвиток туристичного бізнесу в Україні [Електронний ресурс] / І. Бромот. – Режим доступу : <<http://myideas.narod.ru>>.
2. Гаценко А. Почти по Рузвельту [Електронний ресурс] / А. Гаценко. – Режим доступу : <<http://kr.ua/daily/100712/346092>>.

3. Платини: Україна может гордиться успехом Євро2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://ukraine2012.gov.ua>>.
4. Євро-2012: економічні підсумки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <gazeta.dt.ua/business/evro-2012.html>.
5. Воронін О. Євро-2012: економічні підсумки [Електронний ресурс] / О. Воронін. – Режим доступу : < <http://www.pravda.com.ua>>.
6. Що дало Євро-2012 Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : < smi.liga.net/articles/2012-07-27>.
7. Гончар В. Готельний бізнес до і після Євро-2012 [Електронний ресурс] / В. Гончар. – Режим доступу : <<http://novosti-turbiznesa.info.html>>.
8. Футбольний празник особой прибули не принес [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://ibud.ua/ua/novostct/hto-dalo-evro-2012-ukraine-13466>>.
9. Спустя год после Євро-2012: въездной поток не оправдал украинского туроператора [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://mastertura.com.ua/index/viewnew/3837>>.
10. Кириллов А. Евробаскет-2015: что, где и для чего построит Украина [Электронный ресурс] / А. Кириллов. – Режим доступу : <Novostimira.comnovosti-turbiznesa.info>.

Отримано 01.08.2013. ХДУХТ, Харків.
© Л.А. Бовш, 2013.

УДК 005.941

Ю.І. Стадницький, д-р екон. наук (*ХКТЕІ, Хмельницький*)
О.С. Дзяна, канд. пед. наук (*ХКТЕІ, Хмельницький*)
Т.О. Коропецька, канд. екон. наук (*ХКТЕІ, Хмельницький*)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УПРАВЛІНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Обґрунтовано структуру професійної компетентності управлінського персоналу підприємств готельно-ресторанного бізнесу. Запропоновано напрями розвитку професійної компетентності в процесі професійної підготовки, а також відповідні технології навчання та методи їх застосування для формування та розвитку професійного потенціалу персоналу.

Обоснована структура профессиональной компетентности управленческого персонала предприятий гостинично-ресторанного бизнеса. Предложены направления развития профессиональной компетентности в